

NADICA MILJANOVIĆ
ŽELJKO LESIĆ

Savezni zavod za statistiku
Beograd, Kneza Miloša 20
Mr. MILAN TOJAGIĆ
Republički zavod za statistiku
Zagreb, Ilica 3

Promet u svetlu statistike
Stručni rad

UDK: 656+31:339.92:061.1 EEZ
Primljeno: 20.02.1990.
Prihvaćeno: 24.09.1990.

JEDINSTVENI ADMINISTRATIVNI DOKUMENT EZ I MOGUĆNOST PRIMENE U STATISTICI SAOBRAĆAJA

SAŽETAK

Autori razmatraju problematiku uvođenja Jedinostvenog administrativnog dokumenta (JAD) u zemljama EZ i EFTA, kojim je omogućen jedinstveni carinski postupak i brži transport roba u međunarodnoj razmjeni. Obrazlažu radnje na saveznom nivou koje su u toku da bi primjena JAD-a mogla i u nas uslijediti od 1.1.1993.g. Naročito ukazuju na prednosti JAD-a kod statistike saobraćaja, pri čemu su u uskoj vezi i s odgovarajućim institucijama u EZ i pojedinih zemljama - članicama.

1. UVOD

Jedinostveni administrativni dokument (JAD) uveden je na prostoru Evropske zajednice i zemalja EFTA u cilju pojednostavljenja formalnosti u trgovini robom i u zajedničkoj tranzitnoj proceduri, čime je omogućen jedinstveni carinski postupak i brži transport robe u međunarodnoj razmeni.

Ideja takvom dokumentu nastala je na osnovu Zajedničke deklaracije ministara inostranih poslova EZ i EFTA, aprila 1984., o unapređenju saradnje, a posebno u vezi pojednostavljenja graničnih formalnosti između ovih zemalja i pravila o poreklu robe.

Na osnovu toga u Luksemburgu su potpisane konvencije između EZ i EFTA o pojednostavljenju formalnosti u trgovini robama, kojom se za izvoz, uvoz i zajednički tranzit uvodi JAD.

Jedinostveni administrativni dokument se tako koristi u razmeni između zemalja Zajednice, na nivou Zajednice u razmeni sa trećim zemljama, u razmeni unutar Zajednice proizvoda iz trećih zemalja, kao i između zemalja Zajednice i zemalja EFTA.

Zbog velikog interesovanja koje su treće zemlje pokazale za primenu JAD-a, u okviru Saveta za carinsku saradnju preduzimaju se određene aktivnosti da se na osnovu JAD-a sačini osnovni dokument za međunarodnu razmenu u svetskim razmerima.

S obzirom da će unutrašnje tržište Zajednice posle 1992. biti jedinstven prostor bez granica, u kome će biti obezbeđeno slobodno kretanje roba, lica, usluga i kapitala, pretaće da postoji razlog za dalju upotrebu JAD-a. Pos-

lije 1992. godine JAD će se upotrebljavati unutar Zajednice samo u slučaju razmene proizvoda iz trećih zemalja, koji još nišu pušteni u slobodan promet u Zajednici, kao i u razmeni sa zemljama EFTA.

2. PRIMENA JEDINSTVENOG ADMINISTRATIVNOG DOKUMENTA U STATISTICI SAOBRAĆAJA

U Jugoslaviji postoji interes da se pristupi korišćenju JAD-a, kao oblika bržeg prilagodjavanja Jugoslavije savremenim tokovima razvoja, radi unapređenja saradnje sa EZ i zemljama EFTA u svetlu stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora 1992. godine. U Saveznom izvršnom veću je formirana međuresorska radna grupa koja je napravila analizu o mogućnostima primene JAD-a u Jugoslaviji, o svim promenama koje bi bile neophodne u smislu našeg sistema propisa, dosadašnje prakse i o svim ostalim efektima koje bi primena JAD-a u Jugoslaviji imala.

Jedinostveni administrativni dokument se u Jugoslaviji može primeniti unilateralno, odnosno kao dokument koji bi se jednostrano primenjivao od strane Jugoslavije, dok se ne steknu svi neophodni uslovi da se potpiše Konvencija sa zemljama EZ i EFTA, na osnovu koje bi se JAD ravnopravno primenjivao u razmeni sa ovim zemljama. Predviđa se da bi sve pripreme neophodne za uvođenje ovog dokumenta, mogle da se završe do kraja 1992.g., i da bi primena JAD-a mogla da otpočne 1. januara 1993.

Ne ulazeći ovom prilikom u sve aspekte primene JAD-a u smislu pojednostavljenja spoljnotrgovinskog i carinskog postupka u robnoj razmeni, namera nam je da se zadržimo samo na onom delu JAD-a, koji se odnosi na statistiku saobraćaja.

U vezi sa mogućnošću primene JAD-a u našoj zemlji, u okviru saradnje carinskih administracija SFRJ i Austrije, u smislu člana 12. Sporazuma o saradnji carinskih administracija SFRJ i Austrije, održan je krajem januara 1990. sastanak sa predstavnicima austrijske carine na kome su izložena dosadašnja iskustva u primeni JAD-a u Austriji.

Jedinostveni administrativni dokument se popunjava u osam primjeraka, od kojih prva tri ostaju u zemlji izvoznici (prvi primjerak carinar-

nici, drugi statistici, treći pošiljaocu), četvrti i peti primerak služe za tranzit, a poslednja tri primerka ostaju u zemlji uvoznici (šesti primerak za carinarnicu, sedmi za statistiku i osmi za primaoca robe). Od ukupno 54 predviđene rubrike obavezno je popunjavanje 24 rubrike, dok su sve ostale fakultativne, što znači da se ne moraju popunjavati, osim ako to nije propisano nacionalnim zakonodavstvima, ili kada jedna ili više zemalja to zahtevaju, a u skladu s Konvencijom.

Sa aspekta statistike saobraćaja JAD sadrži sva obeležja koja su od interesa za istraživanja o međunarodnom prometu (zemlja registracije vozila, zemlja utovara, zemlja istovara, vrsta robe, bruto težina robe, neto težina robe, carinarnica ulaska, carinarnica izlaska). Ova obeležja bi se obezbedila iz sledećih rubrika JAD-a:

- A. Carinarnica otpreme
- 15. Zemlja isporuke/izvoza
- 17. Zemlja odredišta
- 18. Identitet i nacionalnost prevoznog sredstva na polasku
- 19. Kontener
- 21. Identitet i nacionalnost aktivnog prevoznog sredstva na granici
- 25. Vrsta saobraćaja na granici
- 27. Mesto utovara
- 31. Pakovanje i opis robe
- 33. Šifra robe
- 35. Bruto težina robe u kg
- 38. Neto težina robe u kg
- 53. Carinarnica odredišta (i zemlja)

Primena JAD-a bi omogućila da se prvi put u drumskom saobraćaju dobiju podaci o međunarodnom prometu robe i vozila, s obzirom da statistika do sada nije raspolagala ovim podacima. To su sledeći podaci: broj teretnih vozila sa robom u izvozu i uvozu, po zemljama registracije vozila, količina prevezene robe u izvozu i uvozu, po zemljama registracije vozila i zemljama utovara i istovara robe; struktura prevezene robe po grupama robe; tokovi robe po carinarnicama ulaska i izlaska, odnosno polaska i odredišta robe.

Na taj način bi se za drumski saobraćaj dobili podaci koji se već godinama obezbeđuju u statističkom sistemu SFRJ za sve druge grane saobraćaja (železnički, pomorski i rečni saobraćaj). Time bi se omogućila analiza ukupnih tokova robe ostvarenih svim granama saobraćaja, kao i uporedivost između pojedinih grana saobraćaja.

Deo međunarodnog prometa, koji se odnosi na tranzit vozila preko Jugoslavije u drumskom saobraćaju, nije moguće dobiti iz JAD-a. Odnosno, ukoliko se JAD u carinskom postupku bude koristio kao provozni dokument preko teritorije Jugoslavije (sadašnja Prijava o uvozu i provozi robe), to bi omogućilo dobijanje podataka o delu tranzita koji se odvija preko teritorije SFRJ uz korišćenje provoznog dokumenta. Za deo tranzita koji se obavlja putem TIR-karneta, podatke bi trebalo dobiti na drugi način.

Primena Jedinostvenog administrativnog dokumenta u Austriji obezbeđuje u potpunosti podatke za izvoz i uvoz. S obzirom da Austrija

koristi JAD u zajedničkoj tranzitnoj proceduri sa zemljama članicama EZ, iz njega je moguće dobiti podatke za tranzit između ovih zemalja. Za tranzit preko trećih zemalja, kao i za tranzit vozila trećih zemalja preko Austrije, u Austriji se koristi komplementarna dokumentacija - tovarni list i carinska karta (Zollkarte). Ova dva dokumenta su potpuno prilagođena za automatsku obradu, sadrže iste podatke kao i JAD, koji su numerisani i šifrirani na istim pozicijama, tako da je na osnovu JAD-a, tovarnog lista i carinske karte moguće dobiti podatke po svim obeležjima za sve oblike međunarodnog prometa (izvoz, uvoz, tranzit).

3. ZAKLJUČAK

Na osnovu prethodno izloženog može se zaključiti da se u Jugoslaviji očekuje primena Jedinostvenog administrativnog dokumenta od 1. januara 1993. Sa aspekta statistike saobraćaja to bi omogućilo dobijanje podataka o međunarodnom prometu i za izvoz i uvoz po svim obeležjima, kao i za deo tranzita za koji se u carinskom postupku koristi provozni dokument.

Za dobijanje podataka o tranzitu koji se odvija uz korišćenje TIR-karneta, moguće je:

Prvo, moglo bi se koristiti austrijsko iskustvo u pogledu formiranja komplementarne dokumentacije, koja bi u potpunosti bila prilagođena JAD-u i u koju bi se prenosili podaci iz TIR-karneta.

Drugo, TIR-karnet kao međunarodni dokument, sadrži sve podatke od interesa za međunarodni promet vozila i robe. Koliko nam je poznato, već duže vreme se radi na prilagođavanju ovog dokumenta automatskoj obradi na međunarodnom nivou, čime bi se postiglo da se TIR-karneti mogu statistički obrađivati. U tom slučaju bi se iz Jedinostvenog administrativnog dokumenta i TIR-karneta prilagođenog za automatsku obradu podataka mogli dobiti svi potrebni podaci o međunarodnom prometu vozila i robe u drumskom saobraćaju.

SUMMARY

UNIQUE ADMINISTRATIVE DOCUMENT OF THE EC AND ITS POSSIBLE APPLICATION IN TRAFFIC STATISTICS

The authors review the issues of introduction of one unique administrative document (JAD) in the EC member states and EFTA which makes possible a uniform customs procedure and accelerated transport of goods in international exchange. The authors explain the activities taken on a federal level being in the process so that it may be expected that the introduction of such a document follows after January 1, 1993 in our country. Particular references have been drawn to the advantages of the document in traffic statistics having close contacts with the corresponding institutions in the EC member states and individual countries.